

Maktabni sevimli maskanga aylantiramiz

**Samarqand viloyati Samarqand shahar 39- umumiy o'rta ta'lim maktabi
ona tili va adabiyoti fani o'qituvchisi Tursunova Muxlisa Nosirullo qizi
Andijon viloyati Izboskan tumani 5-umumiy o'rta ta'lim maktabi o'zbek tili
fani o'qituvchisi Ro'ziyeva Hilola**

Annotasiya: Ushbu maqolada ilm maskani hisoblanmish maktab haqida, unga bo'lgan e'tibor, Maktabni sevimli maskanga aylantirish haqida so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: Maktab, sinfdoshlar, o'quvchi, pedagog

Maktab inson xotirasida muxrlanib qoladigan eng go'zal fasl. Maktab abadiy ko'nglimizda yashashiga sabab birinchi o'qituvchi, sevimli darslar, sevimli o'qituvchi, sinfdoshlar....

Maktabning har bir onini o'quvchi ongida muxrlash biz pedagoglarning yetakchi vazifasi.

Uchqun Nazarovning "Insho" hikoyasini o'qib, yuragimda og'ir yuk bo'lib yotgan savollarga javob topgandek bo'ldim [1].

Sakkizinchi sinf o'quvchisi Xurshid geografiya fani o'qituvchisi Daler Saidovich va tarix fani o'qituvchisi Tursun Sobirov haqida fikrlarini o'quvchiga hos soddalik bilan bayon qiladi. Bu hikoyachani o'qigan har qanday o'quvchi Daler Saidovich kabi uztozi bo'lishini xohlasa har qanday o'qituvchining qalbida shu hamkasbiga o'xshashlik havasi uyg'onadi.(Garchi hech kimga bildirmasa ham)

Shu hikoyani o'qib o'z-o'zimga savol berdim. Nimaga men shunday sevimli o'qituvchi bo'la olmayman? Ming shukrki, (nokamtarlik bo'lsa ham) o'quvchilarim qolgan hamkasblarimdan ko'ra meni ko'proq yaxshi ko'rishini aytishadi. Ularning aytishiga qaraganda men dars beradigan adabiyot fani o'zining sehrlilari bilan ularni o'ziga tortar ekan. Ona tili fani ham adabiyotga yondosh bo'lgani uchunmi darslarimiz qiziqarli bo'ladi.

Lekin...

Ming afsuski, darsga qiziqmaydigan bir chetda o'zining hayollari bilan band bo'lgan o'quvchilarni ham ko'raman. Ularni qanday darsga jalb qilishni o'ylayman. Uchqun Nazarov mening hamma savollarimga javob berdi. Har qanday o'quvchining ham o'zi juda ham qiziqadigan mashg'uloti bo'ladi. Agar shu mashg'ulotni siz ham uning darajasida uddalab bilsangiz siz u uchun ideal o'qituvchi bo'lasiz.

Shunday mashg'ulotlarni izlab topishga harakat qildim.

Bolalik xotiralari hamisha kishi qalbida eng aziz hissiyotlar uyg'onishiga turtki beradi. Uni olis va takrorlanmas yo'llarga yetaklaydi. Bu yo'llarda insonning inson bo'lib shakllanishida xizmat qiluvchi turli-tuman voqea-hodisalarga duch kelinadi, ota-bobolarning eng ulug' ma'naviy meroslari bamisoli daryoday yuragimizga oqib kiradi. Bu merosdan bebahra odam bolasi yashashdan mahrum bo'ladi, xalq esa tanazzulga mahkumdir[2].

Savollarimga javob izlar ekanman, sevimli buvijonim xotiramda gavdalandi. Har ikki gapiga maqol qo'shib gapirar, chiroyli xalq laparlarini aytar edi. U kishi bilan suhbatlashish insonga huzur beg'ishlar edi. Milliy an'ana va urf odatlar, milliy o'yinlar, go'zal laparlar, ohangi dilni yayratuvchi yallalar har qanday o'quvchining ko'ngil torlarini chertib o'tadi.

Hayolimdagi fikrlarni isbotini ko'rish uchun darslarimda xalq og'zaki ijodidan, xalqning merosidan foydalanishga qaror qildim.

8-mart xalqaro xotin qizlar kuni munosabati bilan qizlar o'rtasida alla aytish musobaqasini e'lon qildim. 7-sinf o'quvchilari bilan o'tkazilgan bu baxs o'zining ijobiy natijasini berdi. O'zim sevib o'ynagan qo'girchog'im hali hanuz menga hamrohlik qiladi. Uni quchib alla aytayotgan qizchalarning ko'zida mehr, qizlarga tug'ilganidanoq ziynat beradigan onalik tarovati namoyon bo'ldi. Bu alla ta'sirida sinfdosh yigitlar ham sho'xliklarini-yu, ozorlarini unutib o'zlarini, hayollarinida sinf xonasiga olib kelishdi. Burchakda darsga quloq solmay o'z hayollari bilan band o'tiradigan yigit ham alla haqidagi suhbatimizga qo'shildi. Filologiya fanlari nomzodi Mahmud Sattor

ta'kidlaganlaridek: "Alla axloqiy, tarbiyaviy, didaktik, an'anaviy va oniy ijod na'munalaridan iborat bo'lgan. Alla tinglagan bola onaga mehrni sut bilan o'z taniga, shuuriga singdiradi. Alla insonda, ong qatlamlarida bir umr mungli, hazin, nurli qo'shiq bo'lib saqlanib qoladi.[3]"

Alla haqidagi suhbatdan (Tashkiliy qismdan) so'ng yangi mavzuni boshladim. Bu sinf bilan yordamchi so'z turkumlarini o'rganayotgan edik.

Eng oxiri alla aytish uchun yozuv taxtasi oldida turgan o'quvchiga o'zi yod bilgan allani yozuv taxtasiga yozishini aytdim:

Alla aytay, jonim bolam,

Quloq solgin allayo, alla!

Shirin allam tinglab asta

Oromlar olgin allayo, alla!

O'quvchilarga ketma-ket topshiriqlar berdim:

1. Doskaga yozilgan "Alla" dagi so'zlarni qaysi so'roqqa javob bo'lishini ayting.
2. Gap bo'laklarini aniqlab tagiga chizing.
3. Yuqorida keltirilgan allada hech qanday so'roqqa javob bo'lmaydigan so'z bormi?

Mana shu savoldan so'ng osongina yangi mavzuga o'tib ketdim.

Dars men kutganimdan ham qiziqarliroq bo'ldi. Hatto eng to'polonchi o'quvchim ham butun vujudini quloqqa aylantirib meni tinglar edi.

Endi darslarimda xalq o'yinlaridan foydalanmoqchiman. Zero: "O'zingizga ma'lumki, bolalarni kattalar, yerga ursa ko'kka sapchiydigan koptokka o'xshatishadi. Chunki ular biror daqiqa ham harakatsiz, jim o'tirisholmaydi. O'yin ishqibozi, o'yinqaroqlar. Hayotni ko'chasiz, o'yinlarsiztasavvur qilasholmaydi. Aslida, bolalikning eng aziz, o'ziga xos tomonlari ham shunda-da! Jamiyatga, odamlarga foydasi tegadigan, dunyoda mashhur olim-u yozuvchilarning, shoirlarning bolalikda yerga ursa ko'kka sakraydigan o'yinqaroq bo'lganliklari bejiz emas. Bu hol ularda ijodiy tafakkurni o'sishi uchun benihoya katta ahamiyatga ega.[4]"

Hozirgi izlanishlarimdan shu xulosaga keldimki, darslarning mustahkamlash qismida “Oq terakmi – ko’k terak”, “Qushim uchdi” o’yinlarini qo’llash mumkun.

“Qushim uchdi” o’yinini qo’llash tartibini quyidagicha amalga oshirish mumkun: 10 nafar o’quvchi bilan o’yin o’ynaladi. Har bir yutkazgan o’quvchi savolga javob beradi. Oxirida qolgan o’quvchi mukofot tarzida savolsiz a’lo baho bilan baholanadi.

Biz darslarimizda ushbu metoddan foydalansak ham o’quvchilarni darsga qiziqтира olamiz, ham ularni milliy qadriyat va urf odatlarga hurmat ruhida tarbiyalay olamiz.

Zero, yurtboshimiz Shavkat Mirziyoyev Miromonovichning 2018-yil 14-avgustda chiqarilgan qarorida ham aynan yoshlarni milliy an’ana va qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalash nazarda tutilgan.

Ta’limda bunday usuldan foydalanishning foydali tomonlari bisyorligi bilan bir qatorda, agar o’qituvchi nazoratni, boshqaruvchanlikni qo’ldan boy bersa darsda shovqin-suronga sabab bo’lishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. XX asr o’zbek hikoyasi antologiyasi. “O’zbekiston milliy ensiklopediyasi” davlat nashriyoti. Toshkent – 2016
2. O’zbek udumlari. Mahmud Sattor. Cho’lpon nomidagi nashriyot – matbaa ijodi uyi. Toshkent - 2016
3. O’zbek udumlari. Mahmud Sattor. Cho’lpon nomidagi nashriyot – matbaa ijodi uyi. Toshkent – 2016
4. O’zbek udumlari. Mahmud Sattor. Cho’lpon nomidagi nashriyot – matbaa ijodi uyi. Toshkent - 2016

